

7-8 (19-20) | ЛИПЕНЬ
СЕРПЕНЬ 2014

ВІСНИК

СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ
УКРАЇНСЬКИХ ЛЕМКІВСЬКИХ
ОБ'ЄДНАНЬ

ЛЕМКІВСЬКА ВАТРА У США,
ЕЛЛЕНВІЛ, ОСЕЛЯ СУМ, 27-28.06.2014

ЗМІСТ

Наші справи

- Вітання Президента України організаторам, гостям та учасникам XXXII Свята лемківської культури "Лемківська ватра" 5
- Іде слідство у справі Акції «Вісла» 5
- Відкритий лист президенту Росії Путіну представників громадських організацій, інтелігенції Перечинського району, Закарпатської області 6
- Закерзоння - забуті сторінки історії України 8
- У Вікіпедії пройшов «Місяць Закерзоння» 11
- «Вирій-2014» відвідав українців Словаччини і Румунії .. 12

Наші люди

- У Тернополі з'явився пам'ятник жертвам депортації 17
- На Тернопільщині вперше скасували лемківський фестиваль 18
- Очільника польських греко-католиків привітали з потрійним ювілеєм 19
- Два лемківські фестивалі 20
- Фото-репортаж із Лемківської Ватри у Канаді 23

Культура

- ПРОЩА ГРЕКО-КАТОЛИКІВ НА СВЯТУ ГОРУ ЯВІР НА ЛЕМКІВЩИНІ 25
- «Е-Коломия» в Гурові 27
- Матеріальне минуле лемків і бойків на виставці у Ряшеві 29
- Голосуйте за українські місця Польщі в «National Geographic Traveler»! 30
- "Łemkowie i Łemkowszczyzna" - Альбом унікальних фотографій Єжего Жака 31

Оголошення та анонси 33

Словово старійшини 37

Головний редактор: Софія Федина

Редакційний Назар Радь
колектив: Тарас Радь
Олесь Куйбіда
Богдан Сиванич

Дизайн: Віктор Дудяк

**Вісник СФУЛО. ©. Офіційне видання
Світової Федерації Українських
Лемківських Об'єднань.
Виходить раз на місяць.**

Основна мета часопису – динамічно висвітлювати діяльність усіх суб'єктів СФУЛО.

Номери вісника можна буде скачати зі сайту СФУЛО: www.sfulo.com/biblioteka
Адреса редакції: visnyk.sfulo@gmail.com.
Можна надсилати свої матеріали.
Рішення про публікацію прийматиме редакційна рада.

Світова Федерація Українських Лемківських Об'єднань (СФУЛО) - неурядова міжнародна громадська організація, яка об'єднує українські лемківські спільноти України, Польщі, Словаччини, Сербії, Хорватії, Канади та США. Основна мета діяльності - забезпечення та захист законних соціальних, економічних, творчих, етнічних, національно-культурних та інших інтересів лемків; розвиток та популяризація лемківської культурної спадщини і духовності на засадах законності, демократії, добровільності та самоврядування.

Офіційна сторінка в інтернеті
www.sfulo.com.

Вступне слово...

Цьогоріч на запрошення Організації Оборони Лемківщини(ООЛ) у США я мала можливість здійснити візит до нашої лемківської спільноти на такому далекому континенті.

ООЛ – це хіба найстаріша лемківська організація у світі, яка діє і до сьогодні, заснована ще 9 вересня далекого 1933 року для моральної та матеріальної допомоги на Рідній землі. На початках свого існування ООЛ організувала земляків, щоб вони не загубилися в широкому морі американського життя, та допомагала своїм рідним, організаціям та установам, а також боронила (разом з іншими) стан посідання їхньої землі, мови, релігії та культури. З приходом Другої світової війни Організація Оборони Лемківщини припинила свою діяльність, чому сприяла і комуністична патрія і проросійські рухи. Проте коли з завершенням Другої світової стало зрозуміла, хто є основною загрозою США, до лемків почали ставитися з більшим розумінням і прихильністю, і товариство відновило свою роботу зі ще більшою енергією.

Поруч із товариством з 1976 року діє Фундація дослідження Лемківщини, основними завданнями якої є ведення наукової та видавничої діяльності.

З 1979 року Організація видає журнал- щоквартальник «Лемківщина», і вже 14 років поспіль проводить фестиваль лемківської культури «Лемківська Ватра».

Минулого року новим головою Організації Оборони Лемківщини було обрано Марка Гованського, з роду Гованських зі Ждині. Саме на землях його родини сьогодні проводиться лемківська Ватра. Тож коли Марко запросив мене відвідати з офіційним візитом голови СФУЛО США, я із задоволенням погодилася. Для мене це була не тільки нагода побувати на Лемківській ватрі, яка там далеко на чужині відтворює атмосферу рідної Лемківщини. Це була нагода пізнати життя лемків, у третьому, четвертому поколінні, їх спадщину і визначити, як ми всі маємо далі працювати, щоб лемківська справа і культура розвивалися і множилися☺

Працювати в громадській організації в Америці з одного боку просто – держава не створює жодних перепон для збереження і розвитку своєї ідентичності, лишень дає купу можливостей. Проте з іншого боку там є дуже і дуже важко працювати в громадській організації, бо це потребує великої жертвності часу і можливостей. Зазвичай члени лемківської громади проживають досить далеко один від одного, і треба долати інколи по 200-300 км в одну сторону, щоб приїхати на засідання. В Америці час передусім вимірюється грошима, і треба усвідомлювати який величезний внесок роблять лемки США, відриваючи час для громадської роботи, від своєї родини, від свого відпочинку...

Тож хочу вас трохи познайомити декотрими із цих жертвних людей, з якими мала нагоду і познайомитися, і потоваришувати. Це вони так далеко від рідних гір творять свою Лемківщину. **Керівництво ООЛ:**

**Голова Організації Оборони Лемківщини
Марко Гованський**

**I відділ ООЛ – Нью-Йорк –
голова Михайло Хомик**

**II відділ ООЛ –
Йонкрес, голова
Стефан Капітула**

**III відділ ООЛ –
голова Пассейк Василь**

**V відділ ООЛ – Ірвінгтон,
голова Теодор Пиз**

**VI відділ – Джерсі-сіті,
голова ГаргайВолодимир
Блажейовський**

**Фактична голова VIII
відділу ООЛ – Чикаго –
Олена Тхорик**

**Голова XI відділу ООЛ –
Олбані – Іван Суховацький**

**Голова
Фундації
Дослідження
Лемківщини
Андрій Хомик**

НАШІ СПРАВИ

ВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ОРГАНІЗАТОРАМ, ГОСТЯМ ТА УЧАСНИКАМ XXXII СВЯТА ЛЕМКІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ "ЛЕМКІВСЬКА ВАТРА"

Шановні пані та панове!

Щиро вітаю організаторів, гостей та учасників XXXII Свята лемківської культури "Лемківська ватра".

Щороку тепло цього свята зігріває серця численних його учасників, сприяє поширенню української культури і зміцненню українсько-польських добросусідських відносин задля спільного європейського майбутнього.

Вдячний вам за подвижництво, збереження національно-культурної самобутності, виховання патріотизму й любові до рідної землі та за підтримку Українського народу в боротьбі за свободу і справедливість.

Бажаю усім вам невичерпної життєвої наснаги і миру, добра, злагоди та успіхів в ім'я України.

Петро ПОРОШЕНКО

Джерело: president.gov.ua

ІДЕ СЛІДСТВО У СПРАВІ АКЦІЇ «ВІСЛА»

Польський Інститут національної пам'яті веде слідство у справі «комуністичного злочину, що становить злочин проти людства, скоєний 1947 року функціонерами польської комуністичної держави, який полягав на примусовому виселенні польських громадян української національності з південно-східної території Польщі в результаті рішення органів комуністичної держави про проведення Акції «Вісла», що становило порушення прав людини до самовизначення та серйозне переслідування цих осіб з огляду на їхню причетність до даної національної групи». Таке рішення прийняв 8 жовтня 2012 р. прокурор Їжегож Малісевич з Відомчої комісії переслідування злочинів проти польського народу ряшівського відділення ІНП.

ІНП з допомогою місцевої поліції та прокурорів запрошує свідків прийти і дати свої свідчення. Тому, коли свідки виселення отримують повістку (wezwanie – ред.), щоб прийти і свідчити про перебіг Акції «Вісла», ці особи зобов'язані у визначений термін з'явитися і розповісти все, що знають і бачили. Я розумію, що старше покоління, коли отримає таку повістку, може налякатися, що їх, мовляв, «знову тягають по судах і поліції». Особливо таке відчуття можливе, якщо вони пережили комуністичні катування і переслідування, але в цьому випадку слідчі

органи не скеровані проти них, а навпаки – збирають матеріали проти тих, хто під час виселення знущався над українцями і порушував елементарні права людини. Суха повістка може лякати змістом, але, повірте, це в інтересі кожного українця, свідка Акції «Вісла», його обов'язок розповісти про те, що люди пережили під час переселення. Можливо, винні у виселенні українців не відповідатимуть за свої дії, бо, наприклад, померли, але є ще правова наступниця комуністичної держави, органи якої неправомірно вирішили вигнати українців з рідної землі.

Повний зміст статті: у "Нашому Слові" 20 серпня 2014

Автор: **Ярослав Присташ**

Джерело: nasze-slowo.pl

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ПРЕЗИДЕНТУ РОСІЇ ПУТІНУ ПРЕДСТАВНИКІВ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ПЕРЕЧИНСЬКОГО РАЙОНУ, ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Упродовж багатьох століть українська нація боролася за створення Української національної суверенної держави. На віттар свободи поклали своє життя мільйони кращих синів та дочок України. Віковічні мрії українського народу здійснилися 23 роки тому. Скоро чверть століття український народ йде тернистою дорогою розбудови власної держави, разом з народами й країнами світу і Європи вкладає посильну частку у примноження здобутків світової цивілізації. За роки незалежності ми зуміли зберегти головне – мир і спокій у власному домі, добосусідські відносини з оточуючими нас державами, за що удостоєні поваги й визнання у всьому світі. Тільки не в Росії! Чому? Чому братський народ отримавши президентом Путіна напав на свого брата з сокирою й хоче відрубати йому голову? За що, брате, така до нас любов?

Переживши разом Чорнобильську катастрофу, володіючи третім світовим запасом ядерної зброї, Україна, український народ в односторонньому порядку відмовилися від ядерної зброї, усвідомлюючи те, яку небезпеку таїть вона в собі, сподівались на розуміння й інших держав, у першу чергу північного сусіда – Росії, що називав українців споконвіку «братами», а згодом став гарантом нашої суверенності, недоторканості українських кордонів. Саме тої Росії, яку впродовж тисячолітньої історії українські козаки й селяни-землероби неодноразово рятували від іноземного поневолення й голодної смерті (згадайте хоча б вимираючий Петроград часів більшовицького перевороту, коли «великий вождь» вимагав хліба з України, вибивав його штиками каральних загонів п'яної матросні й місцевих запродавців). Прагнучи жити у середовищі європейських народів, українці однозначно задекларували перед Європою і світом своє прагнення жити однією європейською сім'єю. Та коли настав час, момент істини, Україна мала стати асоційованим членом європейської спільноти (сьогодні врешті вона стала,

залишився один крок), зробити крок до повноправного членства у Євросоюзі, диявольська рука «старшого брата», яку міцно тримала у віжках Москва, рука, яку запрягли (в особі слабовольного і нікчемного зрадника України президента януковича, що став таким завдяки обману власного народу) не підписала доленосний документ. Росія смикнула за ці віжки, смикнула так, що рука та мало не відлетіла, спричинивши всенародний бунт серед 45-ти мільйонного народу! Російський диявольський яструб вдарив своїми кованими рогами в саме серце України, закований у лати термоядерної зброї, яструб своїм вогнем запалив Київ, сколихнув міста і села держави, що колись були колицкою Європейської цивілізації. Світ здригнувся, коли побачив силу духу української нації, яка запалила майдани задля справедливості, задля поступу вперед не тільки своєї країни, але й цілого континенту. Молоді, старі, діти й навіть немічні люди – представники багатьох національностей вийшли на Український Майдан, щоб одногосно сказати: «Ні – сваволі, ні – диктатурі, ні – новим батиям у центрі Європи! Ми – за мир, ми – за поступ вперед, ми – за гідне життя гідних людей Європи і світу!».

Революція перемогла?! Так, революція перемогла банду януковича!

Здавалось би, все: правда торжествує! Та ні! Над Україною, як і сотні років тому, знову звився диким беркутом-коршуном – потворою із залізними пазурами «двухглавий орел»! Під тими пазурами пролилася гаряча кров патріотів України – Героїв Небесної Сотні, з'явилися тисячі калік, безліч зниклих хлопців і дівчат, вдовиць, яким ледве виповнилося по 20 років... І це завдяки вам, президенте росії...

«Двухглавому» мало сьогодні крові пролітої на Кавказі, в Афганістані, Угорщині, Чехословаччині, Польщі, В'єтнамі... Йому треба свіжої крові, свіжої української крові, крові свого однокровного брата, крові своєї матері – Київської Русі-України, яка його породила, виплекала собі на голову й пустила в світ за очі, творити зло й насилля! «Старший брат» забув слова великого, геніального українця Миколи Гоголя, що російською мовою й устами невмирущого українця Тараса Бульби сказав: «... я тебе породил, я тебе і вбю»

Ні, ми не хочемо брате тебе вбивати! Ти тільки залиши нас у спокої. Нам не потрібна така братерська «любов». Наведи у порядок у своєму домі, а нам дай спокій. Ми вже впораємося із своїми проблемами і без тебе.

Вимагаємо! Зупинися, поки не пізно. Пам'ятай, що прийде на тебе Божа кара! Стануть люди, степи й гори, долини й полонини. І здригнеться Чорне море й синя Верховина. Запалає під ногами в тебе вся земля, куди втечеш, рідний брате, від Божого меча! Зупинися, брате! Тебе я благаю, помолюся я за тебе і не проклинаю! Брате, зупинися, ще не пізно, оглянися, як світ живе і люди, отямся, бо лихо тобі буде!

Ми, українці, словаки, угорці, русини, лемки, бойки і гуцули гнівно засуджуємо віроломний на зразок гітлерівського, напад російських військ на державу Україна, нашу рідну державу! Закликаємо всіх, кому дорогі поняття мир, воля й прогрес,

об'єднатися, аби дати гідну відсіч агресору, що напав на Україну. Вимагаємо від світової спільноти, гарантів нашої незалежності й територіальної цілісності – США та Великобританії, Китаю й врешті Росії виконати свої зобов'язання перед українським народом, перед Українською державою. Заставити Росію виконати Будапештські домовленості, й тим самим зберегти мир у Європі, відвернути загрозу Третьої світової війни, знищення світової цивілізації й виконати призначення-місію людини. Якщо ви не зупинитесь, Путіне, мільйони закарпатських опришків й добрих бєтярів – лемків, бойків та гуцулів, українців-русинів, всі, кому дорога воля, хто зневажає «двухглавого орла», візьмуть у руки вили, коси й мотики, ми станемо проти вас, Путіне. Ми хочемо жити, ми живемо в Європі, ми є Європа! Ми – цивілізовані люди! Ми на сто років раніше ніж наша столиця Київ й ваша мати Київська Русь, прийняли християнство, молилися Всевишньому Богу тоді, коли ви ще поклонялися дерев'яним бовдурам, не будьте бовдурами тисячолітньої давності! Ми знаємо яка у вас є зброя і ми таку можемо мати невдовзі. Сьогодні ми всі готові загинути вільними людьми, а не рабами хворої уяви маніяків, що не відають що творять...

Схаменіться, поки не пізно! Можливо Господь ще простить вас й ваших холоуїв, які вам підспівують...

Слава Україні!

Слава патріотам Росії, всім народам федерації, які підтримують нас у нашій справедливій спільній боротьбі проти вас, Путіне...

Без поваги до вас, бо ви вбиваєте наш народ – **Василь Мулеса** - письменник, голова закарпатської обласної організації Всеукраїнського товариства «Лемківщина», **Іван Козак** - член національної спілки письменників України, заступник голови Закарпатської обласної організації «Просвіта», **Іван Готра** - історик, голова громадського об'єднання імені Августина Штефана.

ЗАКЕРЗОННЯ - ЗАБУТІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Знання про Закерзоння серед випускників українських шкіл південного Онтаріо зводиться лише до цього, що деякі з них почують від своїх батьків, вихідців з цього регіону. Проте воно вибіркове. Самі батьки не завжди готові і спроможні передати це знання своїм нащадкам, адже вони переважно народилися вже поза межами українських етнічних територій і не здобували українську освіту. Про цей регіон також не вивчали ті хто закінчив освіту чи то в радянській Україні чи вже у незалежній державі. Учні українських шкіл, які працюють під юрисдикцією Шкільної Ради Конгресу Українців Канади це молоді майбутні члени

української канадської діаспори, серед яких не малий відсоток отих кого коріння з Закерзоння.

Щоб вийти на зустріч потребам поширення знання про цей регіон, Марійка Дубик, голова Об'єднання українців Закерзоння(ОУЗ) звернулася до членів українських вчительських комітетів, а ті з черги до самої Шкільної Ради КУК, щоб включити в програму навчання в старших класах українських шкіл, деякі інформації про регіони Лемкіщини, Бойківщини, Надсяння, Холмщини і Підляшшя, які опинилися після другої світової війни в межах Польщі і які названо одним терміном - Закерзоння.

Назва походить від умовної демаркаційної лінії запропонованої міністром закордонних справ Великобританії Дорджем Керзоном і затвердженої парламентом Антатнти в 1919 році як можливий кордон між новоствореною Польською другою рiчпосполитою та советскою Росією, яка в тому часі вела війну з Польщею.

Стараннями ОУЗ була видана невелика книжка, яку презентували в межах літнього учительського семінару, що проводився 14 червня 2014 року Методичним комітетом Шкільної ради Конгресу Українців Канади в Торонто у співпраці щодо питань методики з Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка». Захід відбувався у приміщенні Українського Національного Об'єднання при 145 Evans Ave в Торонто.

Тема Закерзоння була представлена на одній із сесій семінару, яка мала заголовок "Забуті сторінки історії України. Методика викладання історії Закерзоння (для вчителів історії)" а відповідальною за сесію була Богуслава Рощенко, учителька школи ім. св. Софії.

Учасники конференції

Книжочку про Закерзоння представляли Анна Назарович, колишня вчителька з Польщі, та Марійка Дубик, голова ОУЗ. За словами пані Анни і пані Марійки, тема ця викликала справжню бурю запитань. Виявилось, що учителям така інформація надзвичайно потрібна, деякі з них під час презентації довідалися, що їхні коріння з цього регіону. Окрім презентації книжки, на сесії був висвітлений фільм про Український Народний Дім у Перемишлі, авторства

Богдана Колача. Оця споруда, її історія символізує долю і право на існування українців в Польщі.

Не обійшлося без емоцій і бажання вчителів зробити все щоб цей клаптик українських етнічних територій назавжди записався як до історії так і до нашої пам'яті.

Книжочка про яку йде мова це перший пробний крок подолати тому завданню. Над змістом працювали спеціалісти у своїх ділянках. Так розділ про Підляшшя написав відомий автор багатьох праць про цей регіон як і видавець журналу "Над Бугом і Нарвою" - Юрій Гаврилюк.

Про Холмщину підготувала вище згадана Анна Назарович, яка також працює над монографією про цю потрясаючо потерпілу та все ж таки з надзвичайно патріотичним населенням землю.

Надсянський простір описав Богдан Гук, автор не одної книжки про УПА на Закерзонню, постійний дописувач до газети Наше Слово, автор інтернетного видання "Руський Апокриф" та найновішої антропологічно-філізофської праці під заголовком "Україна - польське серце темряви" (Ukraina - polskie jadro ciemnosci).

Статтю про Бойківщину піднялася написати відома українська журналістка, дослідник Бойківщини, та автор ряду статей і книжок на цю тему Наталя Кляшторна.

Анна Назарович розповідає про Холмщину

Народний Дім у Перемишлі

Про Лемківщину написав професор Зеленогірського університету Богдан Гальчак. Стаття об'ємом 18 ст. надіслана була в польській мові і для потреб українських шкіл її переклали Євген Ладна та Адам Стець.

Значення і потребу навчання цієї тему важко недоцінити. На цій території до 1947 року наші предки проживали компактно і були автохтонами. На жаль, з роками, пам'ять про українське Закерзоння пропадає, а ті хто шукає свого коріння не завжди до кінця усвідомлює собі хто вони такі. Якщо дивитись на сучасні інформаційні канали то це все зараз рахується як Польща і через це легко може бути декому з молодих з закерзонським корінням асоціювати себе більше з польським етносом ніж з українським. З цим регіоном також

пов'язана наша історія і видатні люди, як проф. Михайло Грушевський (холмщак), гетьман Петро Сагайдачний (надсянець), автор музики українського славеня Михайло Вербицький (надсяння), композитор Дмитро Бортнянський (лемківщина) чи навіть сам гетьман Богдан Хмельницький, якого рід походить з Перемиської землі. Значення пам'яті про ці території піднімається також в контексті етнічного українця, який не конечно мусить виводитись з території сучасної української

держави. Це поняття дещо призабулося за період радянщини і не вписується в сучасну нарацію держав, які втрачають своє національне лице.

Щоб інформація належно служила завданню для якого була підготовлена потрібно ще створити ряд допоміжних матеріалів, як карти, графічні зображення, заразкові матеріали в доступній формі для учнів та можливо деякі матеріали у мультимедіальному форматі. Наступний учительський семінар відбудеться цієї осені в жовтні, на якому передбачається наступну сесію присвячену Закерзонню. Небхідна допомога всіх кому близька тема цього регіону. Коли буде більш досконала збірка матеріалів, можна буде її запропонувати українським громадам в інших частинах світу де існують українські школи. З пропозиціями про доповнення матеріалів або про співпрацю бажано звертатися до ОУЗ за посередництвом автора цього допису. (e-mail у адміна turka.at.ua)

Автор: Адам Стець

Фото: Марійка Дубик

У ВІКІПЕДІЇ ПРОЙШОВ «МІСЯЦЬ ЗАКЕРЗОННЯ»

ВІКІПЕДІЯ
Вільна енциклопедія

Всі небайдужі до долі 700 тисяч депортованих українців із Закерзоння (Західної Бойківщини, Лемківщини, Підляшшя, Холмщини, Любачівщини, Надсяння), всі, хто любить історію, культуру, географію, цікавиться сторінками життєвих перипетій пересічних та не зовсім постатей нашого минулого і сьогодення – мали можливість взяти участь у проекті «Місяць Закерзоння» у Вікіпедії.

На думку ініціатора проекту, народного депутата України Олега Панькевича, ціллю проекту є заповнення у Вікіпедії «білих плям», наповнення її інформацією про видатних людей, населені пункти, архітектурні споруди та інші твори мистецтва, про освітньо-культурні, економічні, військові організації, про історичні події краю, де ще зовсім недавно жили і творили українці. Важливим також є привернення уваги і виховання інтересу у молоді як до історії українського народу і її уроків, так і до сучасних інформаційних технологій, які дозволяють не лише споживати знання, але й поширювати їх через Вікіпедію на цілий світ.

Юрій Пероганич, засновник організації Вікімедіа Україна вважає: «Не менш важлива ціль проекту – залучення до написання і редагування статей Вікіпедії нових людей: журналістів, істориків, нащадків виселених із Закерзоння українців і всіх, хто цікавиться історією нашого народу».

Проект приурочений 70-тій річниці від початку депортації українців, яка почала свій відлік 9 вересня 1944 і з перервами тривала до 1951.

Джерело: ukrpohliad.org

«Вирій-2014» відвідав українців Словаччини і Румунії

За підсумками міжнародної експедиції

24 серпня цього року до Львова повернулася VI Міжнародна науково-пошукова та освітня експедиція «Вирій-2014», що тривала 12 днів.

«Вирій-2014», як завжди, складався з реставраційної та мандрівної частини, проте формат цьогорічної експедиції дещо різнився від попередніх років. Перший тиждень табору традиційно відбувався на території Закерзоння (тепер це територія Польщі), під час якого викладачі спільно із студентами кафедри Реставрації архітектурної та мистецької спадщини Національного університету «Львівська політехніка» та волонтерами провели роботу на кількох українських цвинтарях польсько-українського прикордоння. За цей час була проведена робота з інвентаризації та паспортизації надгробків, проведено роботу з реставрації окремих сакрально-меморіальних об'єктів.

Другий етап реставраційної роботи на цих цвинтарях буде проведено восени цього року під керівництвом доцента кафедри Реставрації архітектурної та мистецької спадщини НУ «Львівська політехніка» Олени Стасюк. У планах провести завершальну роботу на об'єктах у селах Подемщина, Жуків і Князі (тепер Любича Князі). В останніх двох буде встановлено тримовні інформаційні таблиці та вказівники, на зразок тих, які було встановлено активістами «Вирію» минулого року у Князях.

По завершенні таборової частини «Вирій» вирушив у мандрівку українськими селами за кордоном України. Цього року «Вирій» розширив географію своєї діяльності. Окрім уже традиційних Закерзоння та Пряшівщини, які щороку відвідує експедиція, цьогоріч вирійчани вперше відвідали етнічні українські терени Північної Румунії - Мармароцину та Південну Буковину – прикордоння, розділене українсько-румунським кордоном, де компактно проживає автохтонне українське населення.

Експедиція розпочалася 17 серпня у Перемишлі (пол. Przemyśl) з участі вирійчан у ранковому Богослужінні у кафедральному храмі УГКЦ св. Івана Хрестителя. Одразу після цього відбулося офіційне відкриття «Вирію-2014» на Українському військовому цвинтарі у с. Пикуличі. Це місце для експедиції набуло нового символічного значення, зважаючи на події, які відбуваються на Сході України.

Основна програма першого дня розпочалася лише на Пряшівщині (Південна Лемківщина), що у південно-східній Словаччині. Перша зупинка була у місті Свидник (слов. Svidnik). Тут учасники експедиції зустрілися з директором Музею української культури Мирославом Сополігою, який коротко розповів про історію музею і становище місцевих русинів-українців. Після цього вирійчан чекала екскурсія самим музеєм. Своєрідною знахідкою була галерея образотворчого мистецтва та іконопису імені Дезидерія Милого. Її директор Ладислав Пушкар розповів про іконописну школу та художників Пряшівщини.

Далі був Пряшів (слов. Prešov). Сьогодні це - словацьке місто, про мультикультурність якого свідчить його архітектура. Попри те, що українці тут ніколи не були більшістю, місто вважається умовною столицею українців Словаччини, - Пряшівщини. Адже у довколишніх селах проживали переважно українці, яких науковці називають лемками, а вони самі називають себе русинами. У Пряшеві експедицію чекала зустріч з особливою людиною - професором і академіком Миколою Мушинкою. Спершу він провів вирійчанам вечірню екскурсію містом, розповівши і про місце українців в історії Пряшева. Після цього відбувалася цікава вечірня розмова при ватрі. Було піднято багато тем з історії й культури українців Пряшівщини, української ідентичності, питання русинства, теперішнього і майбутнього місцевих українців.

З Пряшева експедиція вирушила через словацько-український кордон в Українське Закарпаття, оскільки саме тут зберегла основна кількість українських дерев'яних церков Мармароського типу (Північна Мармарощина – сучасна східна частина Закарпатської області). Минувши Ужгород «Вирій» зробив зупинку біля Горянської ротонди, дата будівництва та замовника якої досі не встановлено. Мурований храм становить одну з найстаріших архітектурних пам'яток України загальноєвропейського значення. Його стіни вкриті фресками, що до нашого часу збереглися фрагментарно.

Дорогою на Хуст вирійчани зробили зупинку у Меморіальному парку «Красне Поле», щоб віддати шану воїнам Карпатської Січі, які загинули за незалежність Карпатської України. На Хустщині була можливість ознайомитись зі старими дерев'яними церквами мармароського типу у селах Сокирниця, Крайниково, Олександрівка, Данилово і Колодне. Їхньою характерною ознакою є двосхилий дах і висока готична або барокова вежа над бабинцем. Більшість з них недіючі, деякими опікуються, інші поступово руйнуються. Далі «Вирій» чекала 5-денна мандрівка Румунією, де за офіційними даними проживає 60-тисячна українська громада, а не офіційними – близько 100 тис.

Мармарощина є географічним продовженням етнічної української території на південь від українсько-румунського кордону, що має історичну й культурну спорідненість з українським Закарпаттям. Це невелика територія, що сьогодні

налічує 12 сіл компактного проживання близько 32 тис. українців-автохтонів, які становлять у них абсолютну більшість. Про це свідчать україномовні таблиці на в'їзді в українські села.

Умовною столицею Мармарощини є місто Сигет (рум. Sighetu Marmatiei), у якому знаходиться Український ліцей, Український православний вікаріат і офіс Союзу українців Румунії у Мармарощині. Незважаючи на складні історичні процеси, часті зміни кордонів, воєнні лихоліття місцеві українці зуміли зберегти свою українську ідентичність. У цьому можна було пересвідчитись під час спілкування із старшим поколінням. Проте, політика асиміляції (мадяризація й румунізація) і денаціоналізації (у період режиму Чаушеску) не пройшла безслідно і зробило свій негативний вплив на середнє та молоде покоління, яке цурається свого коріння і забуває мову та релігію своїх предків. Незважаючи на те, що місцеві українці мають можливість навчатися у школі рідною мовою та ходити до своєї церкви, кількість україномовного населення тут поступово зменшується. Бути українцем в Румунії немодно. Свій негативний вплив також справляє масова трудова еміграція до ЄС, яка починаючи з 1990-х років охопила не лише українців, але й місцевих румунів.

Мандрівка Мармарощиною розпочалася зі знайомства з вчителем української мови у с.Вишня Рівна (рум. Rona de Sus) Маріусом Семенюком, який зустрів експедицію після перетину українсько-румунського кордону. Наступні два дні він супроводжував «Вирій-2014» у його мандрівці та був гідом. Дорога на Сигет спершу пролягала через румунські й угорські села, а згодом через серпантини Мармароського масиву Східних Карпат. Після перевалу дорога вийшла на рівнину, у якій вдовж лівого берега Тиси розкинулися українські села. Першим з них було Малий Тячів (рум. Teseu Mic), по іншу сторону кордону від якого знаходиться українське місто Тячів.

Першою зупинкою «Вирію» в українських «Мармаросах» було село Ремети (рум. Remeți) з населенням близько 3 тис. осіб, з яких 95% становлять українці. Тут вирійчан зустрів голова церковного хору, який показав нову місцеву муровану православну церкву та стару каплицю францисканців 13 ст., яка сьогодні практично не використовується. Після цього вирійчан очікувало спілкування з мешканцями села. Це надзвичайно сильне та приємне емоційне переживання, коли ти заходиш у будь-яку хату, в якій з тобою говорять місцевим говором української мови й гостинно приймають господарі. Вони розповіли про те, чому вважають себе українцями, як навчалися у школі, у яку церкву ходять тощо. Дорогою на Сигет була зупинка у румунському селі Сепинца (рум. Săpânța), яке відоме завдяки своєму «Веселому цвинтарю» (рум. Cimitirul Vesel). Ввечері в гуртожитку Українського ліцею, де зупинилась на ніч експедиція, вирійчани поділились з іншими враженнями від спілкування з українцями у Реметах, спілкувались з Маріусом Семенюком, який розбавляв розмову власною грою на акордеоні українських пісень.

Вранці наступного дня Маріус провів для вирійчан екскурсію українськими місцями Сигету. Розпочалась вона з візиту до єдиного в Румунії Українського

лицею імені Тараса Шевченка, який заснований у 1945 році, коли був закритий у 1965 і відновлений у 1997 році. Після цього «Вирій» завітав до центрального храму Українського православного вікаріату (налічує 17 парафій), який був відновлений у 1990 році та підпорядкований Румунській православній церкві. У Сигеті також знаходиться центр вікаріату Української греко-католицької церкви (налічує 10 парафій), який був відновлений лише у 1996 році. З цього часу між обома церквами точиться боротьба за храми, більшість з яких після зняття заборони отримала православна церква, хоча до 1948 року усі вони були греко-католицькими. На завершення експедиція завітала в гості до офісу Союзу українців Румунії на Мармароцині.

Четвер, 21 серпня, була останнім днем експедиції на Мармароцині. У цей день «Вирій» відвідав села Кричунів (рум. Crăciunești), Вишня Рівна або Верхня Рівна (рум. Rona de Sus), Руськова (рум. Ruscova), Руські Поляни (рум. Poienile de sub Munte) і Кривий або Репедя (рум. Repedea). У Вишні Рівній експедицію зустрів парох місцевої православної церкви о.Юрій Альбійчук. Після тривалої розмови і молитви отець провів екскурсію до місцевого українського жіночого та румунсько-українському чоловічого монастирів у присілку Солонина, що знаходиться на мальовничому гірському перевалі. Далі минаючи церкву з «п'яними» куполами у Руськовій експедиція прибула до Руської Поляни, де мешкає понад 10 тис. осіб, 97% з яких є українцями. Тут знаходиться найстаріша українська дерев'яна церква (1598 р.) у Румунії, реставрація якої була завершена у 2013 році. Це найкращий взірець збереженої на сьогодні дерев'яної церкви мармароського типу, з тридільною структурою, з високою вежею над бабинцем, гребенем над навою і вівтарем, покрита лемехом. Неподалік знаходиться нова мурована православна церква (1981-1984), яка має багатий внутрішній розпис у румунському стилі та написи українською мовою. У Полянках учасники експедиції знову мали нагоду поспілкувались з місцевими українцями. Останньою зупинкою п'ятого дня мандрівки «Вирій» зробив у Репеді, де заночував у домівці місцевого українця пана Михайла.

Вранці з Кривого експедиція вирушила гірськими серпантинами до Гура Лалей, звідки мало розпочатися сходження на г.Інеу (Ineu, 2279 м) - найвищу точку етнічних українських земель та другу по висоті вершину у Роднянських Альпах - найвищого хребта Східних Карпат. Під цього час переїзду позаду залишився перевал, який розділяє Мармароцину і Південну Буковину. Таким чином «Вирій» покинув межі однієї української етнографічної зони та потрапив в іншу. У місці сходження до експедиції приєднався місцевий українець з Вишні Рівної Івасик Рагован. Природа Роднянських Альп надзвичайно подібна до Чорногірського хребта Українських Карпат. Шлях до вершини пролягав вздовж гірської річки, яка брала свій початок з гірського озера біля підніжжя г.Інеу. Вершина була здобута за 5 год. Тут замайорів український прапор, а вирійчани виконали Національний гімн України. Символічно, адже це було напередодні Дня Незалежності України. Увесь похід тривав 8 год. і після повернення експедиція заночували у місці, з якого розпочиналось сходження.

Передостанній день експедиції відбувався на теренах українських сіл Південної Буковини. Це друга за чисельністю в Румунії територія компактного проживання українців, більшість населення якої - гуцульський субетнос, що сьогодні офіційно налічує близько 8 тис. осіб. Південна Буковина входить до складу Сучавського повіту і є продовженням української Північної Буковини. Її умовно столицею є місто Сучава (рум. Suceava), з яким пов'язаний життєвий шлях Петра Могили, Миколи Устияновича, Ольги Кобилянської. Сьогодні тут знаходиться центральна українська церква Св. Апостолів Петра і Павла Православної Архієпархії Сучави і Радівців, збудована у 2004 році, а також офіс Сучавсько осередку Союзу українців Румунії.

Покидаючи Роднянські Альпи наш маршрут поступово прямував на рівнину. Минувши черговий серпантин ми потрапили у с.Кирлібаба (рум. Cârlibaba), в околицях якого у 1916-1917 роках дислокувалась Гуцульська сотня УСС та неподалік г.Присліп вступила у бій з російськими регулярними військами. Перша зупинка було м.Кимпулунг Молодовенеск (рум. Câmpulung Moldovenesc), де під патронатом СУР відбувався фестиваль культур національних меншин. Далі по маршруту були давні монастирі фортифікаційного типу у селах Молдовиця (рум. Moldovița) і Сучевиця (рум. Sucevița), обнесені обороним муром. Монастирі датуються XVI ст. дуже подібні за архітектурою та відомі своїми зовнішніми й внутрішніми розписами на старослов'янській мові. Стіни повністю розписані біблійними сюжетами і днями церковного календаря з життя мучеників й святих. У вечері експедиція прибула до Радівців (рум. Rădăuți), де заночувала у приміщенні місцевого осередку СУР. Під час розмови з головою Сучавського осередку Союзу українців Румунії Бориславом Петрашуком він розповів про становище місцевої української громади, про асиміляцію молодого покоління, обговорено плани майбутньої співпраці.

Останній день експедиції був особливий у зв'язку з відзначенням Дня Незалежності України. Після ранкового Богослужіння у греко-католицькій церкві у Радівцях «Вирій» вирушив у сторону румунсько-

українського кордону. Остання зупинка експедиції в Румунії була в прикордонному містечку Сирет (рум. Siret), у якому знаходиться мурована Українська греко-католицька церква Преображення Господнього (1908), що колись була центром Українського генерального вікаріату, що належить до Румунської Греко-Католицької Церкви. Після перетину кордону була остання зупинка у Чернівцях, де у місцевому обласному державному музеї народної архітектури та побуту відбулося офіційне закриття «Вирію-2014». Ввечері 24 серпня експедиція прибула до Львова.

НАШІ ЛЮДИ

У ТЕРНОПОЛІ З'ЯВИВСЯ ПАМ'ЯТНИК ЖЕРТВАМ ДЕПОРТАЦІЇ

На чорному гранітному постаменті — двометрове бронзове дерево з обрізаним корінням. У його кроні постаті згорьованих людей, які зібравши пожитки на вози, покидають свої домівки. Уже позаду їхнє село: храми, цвинтар, будинки. Залишився лише одинокий журавель... Так у Тернополі увіковічили трагедію депортованих українців з Лемківщини, Холмщини, Надсяння. З часу початку сумнозвісної операції Вісла уже минає 70 років, але з покоління в покоління лемки передають не тільки свої традиції, культуру, а й свій біль. «Оця депортація поставила лемків на межу зникнення,— каже голова Всеукраїнського товариства «Лемківщина» Олександр Венгринович. — Бронзовий журавель на пам'ятнику із сумом опустив голову. Він залишився там — вдома, а домом ми називаємо оті території, які залишили. Ми знайшли нову малу батьківщину, але наш дім є там. І цей журавель немов промовляє до нас: приїжджайте, не забувайте його одинокого».

Проект, авторами якого є тернопільський архітектор Олег Головчак, скульптори зі Львова Андрій і Володимир Сухорські та Володимир Стасюк із Рівного переміг на конкурсі ще 10 років тому. З тих пір про те, що в сквері на вулиці Січових Стрільців постане пам'ятник жертвам депортації нагадував тернополянам пам'ятний знак і лише тепер задум вдалося втілити. Андрія та Володимира Сухорських, рід яких походить з села Вілька, Кроснянського повіту на Лемківщині,

на роботу надихали розповіді батька — лемківського майстра дерев'яної об'ємної різьби Андрія Сухорського. «Батько був виселений з Лемківщини в 1944 році і переселений на Україну. Його спогади надали мені відповідного настрою. Також уже знав, якими мають бути костюми», — каже Андрій Сухорський.

Урочисте відкриття і освячення пам'ятника відбулося у День Незалежності

України. Того дня у Тернополі ішов проливний дощ. Як повторюють лемки, бо дощить і завжди у дні фестивалю «Дзвони Лемківщини», котрий традиційно проводять в урочищі Бичова Монастириського району, це стільки сліз виплакали їхні родини, коли залишали свої домівки. До речі, цього року фестиваль, що мав бути уже шістнадцятим, відмінили через

трагічні події на сході України.

Лариса ОСАДЧУК, Тернопіль
Фото Михайла УРБАНСЬКОГО

Джерело: <http://www.day.kiev.ua/uk/news/250814-u-ternopoli-zyavivsyua-pamyatnik-zhertvam-deportaciyi>

НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ ВПЕРШЕ СКАСУВАЛИ ЛЕМКІВСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ

Цьогоріч уперше не відбувся Всеукраїнський лемківський фестиваль "Дзвони Лемківщини". Його проводили 15 років поспіль на Тернопільщині, спершу у червні, потім у серпні. На свято в урочище Бичова поблизу райцентру Монастириської традиційно приїжджали тисячі лемків з усього світу. Фестини відмінили у зв'язку із трагічними подіями в зоні АТО.

"Цього року мав відбутися уже 16-й фестиваль лемківської культури. На це свято завжди збиралося багато людей, очікували на 30 тисяч гостей. Але фестини довелося відмінити, - розповів у коментарі Gazeta.ua голова Всеукраїнського товариства "Лемківщина" Анатолій Венгринович. - Як і всі громадяни України, ми розуміємо, що веселитися у такий час – непристойно. Ми переживали, коли почалася АТО. Надіялися, усе швидко закінчиться. Але військові дії досі тривають, люди гинуть щодня. До мене дзвонили лемки з усього світу. Люди навіть спеціально приїжджали з Іспанії,

Італії, Франції. Вони планували відпустки наперед, хотіли потрапити на фестиваль".

Цього року замість фесту відбулося відкриття пам'ятника жертвам депортації у Тернополі. Його встановили у сквері Січових Стрільців поблизу центру міста. Монумент висотою понад два метри спорудили у вигляді дерева, вирваного із корінням. Таким чином відобразили примусове переселення українців із території Польщі у сорокових роках минулого століття. Попри всі труднощі, лемки зберегли свою говірку, а жаль за втраченим виражають у традиційно сумних лемківських піснях.

"Лемки по всьому світу відчувають себе українцями", - додає лемкиня Людмила Михайлів із Тернополя. - "Частина їх була переселена на українські землі, частина – на колишню німецьку територію. І хоч Гданськ чи Вроцлав нині є польськими містами, лемки, що проживають там, дуже ображаються, коли їх називають поляками. Я не раз була у Польщі. Якось у Гданську відвідувала Службу Божу, яка відбувалася українською. Більшість тамтешніх лемків ніколи не були в Україні, вони уявляють її хіба що по карті. Але як натхненно вони співали "Боже великий єдиний, нам Україну храни!". Почути таке від людей, відірваних від своєї Батьківщини -- це неймовірно відчуття!"

Автор: Олена ДЗІК

Джерело: http://gazeta.ua/articles/culture/_na-ternopilschini-vpershe-skasovali-lemkivskijfestival/577685

ОЧІЛЬНИКА ПОЛЬСЬКИХ ГРЕКО-КАТОЛІКІВ ПРИВІТАЛИ З ПОТРІЙНИМ ЮВІЛЕЄМ

У Перемишлі голова польських греко-католиків, митрополит перемисько-варшавський Іван Мартиняк відзначив потрійний ювілей — 75-ий день народження, 50-річчя священства і 25-ліття єпископського служіння. У кафедральному соборі міста над Сяном відбулися ювілейні святкування, зокрема концерт з участю виконавців із кількох

країн. Ювіляра привітали численні делегації з Перемишля, Лігниці, Варшави, інших міст Польщі, а також з України, Словаччини й західної Європи.

Джерело: *prostir.pl*

ДВА ЛЕМКІВСЬКІ ФЕСТИВАЛИ

32 «Лемківська ватра» в Ждині, головним організатором якої було Об'єднання лемків у Польщі, а почесними патронами – міністерства культури Польщі та України, розпочалася у п'ятницю, 18 липня, дитячою програмою: лемківською спартакіадою, конкурсами в різанні дров, „перетягуванням” рук і навіть у доїнні корови.

О 14 год. було урочисто запалено ватру, яка без перерви горіла три дні. А потім вже на ватряній сцені розгорнувся марафон пісень, танців і музики, який тривав до пізньої ночі. Виступали в ньому індивідуальні співаки та колективи з Польщі („Кичера”, „Горицвіт” та „Дикі бджоли” – з Лігниць, „Роса” з Устя Руського, „Ручай” із Горлиць, „Розтока” з Рудної, „Слов'яни” з Кракова), України („Лемчатко” та „Студенька” з Калуша, „Яворина” з Дрогобича, „Високий замок” зі Львова, „Тристовісім” з Ужгорода, „The Вйо” з Києва) та ін.

„Карпатянин” показав у Ждині фрагменти весілля.

„Карпатянин”, солістки Марія Мачошко, Івета Світок та драмколектив села Ряшів. Останній показав фрагмент драми Тараса Шевченка „Назар Стодоля” лемківською говіркою свого села. Була це єдина програма фестивалю, присвячена 200-літтю з дня народження Т. Шевченка.

Основна програма фестивалю відбулася в суботу, 19 липня. Вона розпочалася панахидою біля пам'ятника жертвам акції „Вісла” та концтабору Явожно, в якій брали участь високі представники Греко-католицької та Православної церков, уряду Польщі, краювої, повітової та місцевої влад. Всі вони пересунулися на Ватряне поле, де о 11-ій годині розпочався новий марафон художніх виступів, який і на цей раз тривав до глибокої ночі. А відкрив його репрезентаційний чоловічий хор Об'єднання українців у Польщі „Журавлі”. Після їх виступу на сцену було запрошено півтора десятків найповажніших гостей, з яких кожен виголосив промову.

Найбільшим успіхом користався виступ „Кичери” з Лігниць, яка показала традиційні лемківські вечорниці („Федоровиця”), повні несподіваних зворотів у високохудожніх інсценаціях. Головними „виконавцями” були маски Туроня, Коня, Жида, Страшків тощо. Все це в супроводі лемківських пісень, танців і музики.

Пряшівщину у перший день фестивалю представляв танцювальний колектив сеньйорів

В художній програмі брали участь кращі колективи Польщі та України, а теж руські музично-співацько-танцювальні ансамблі з Руського Керестура в Сербії, Міклошевців у Хорватії та два колективи із Словінок на Пряшівщині (дитячий та колектив дорослих).

У молодій публіки значною популярністю користалося змагання на красуню фестивалю „Місс Лемковина” та концерт співачки Софії Федини з Львова, яка виступила і наступного дня.

У вечірній програмі домінували групи модерної музики, які розважали зокрема молодь, що під їх пісні та музику танцювала.

Фольклорна група із с. Словінки (Словаччина)

Голова оргкомітету „Лемківська ватра” Степан Гладик (вправо) вручає почесні відзнаки представникам русинів-українців Воеводини Богдану Віславському та Йоакиму Грубені.

художніх виставок, круглих столів, лекцій, презентацій книжок, бесід з письменниками, проєкції фільмів, засідання президії Світової федерації українських лемківських об'єднань тощо.

На „Лемківській ватрі” виступило понад тисячу учасників, а їх програму бачило понад чотири тисячі глядачів (менше як в інші роки).

Недільне допудня було присвячено літургіям. Після обіду був гала-концерт, в якому ще раз виступили кращі колективи й індивідуальні виконавці з попередніх днів. Гучні оплески публіки здобула жіноча співацька група „Стебничанка” зі Стебника та ряшівські солістки: Ліна Гвань, Марія Хома, Оксана Гаром (тріо), Марія та Давид Юрчишин (дует).

З „Ватрою” було пов'язано кільканадцять супровідних акцій:

Дводенний фольклорний фестиваль „Од Русаль до Яна” розпочався в суботу, 26 липня 2014 р., на подвір'ї Музею лемківської культури в прикордонному селі Зиндранова під Дуклянським перевалом. Учасники мали змогу відвідати нові експозиції музею, побачити фільми, виставки фотографій Ярослава Мазура.

Владика Паїсій вручив Федору Гочу ікону його патрона – св. Теодора.

Недільну програму започаткувала архієрейська Служба Божа у місцевій Православній церкві, яку справляв горлицький владика Паїсій при сослужінні п'ятох священників. В кінці літургії єпископ привітав головного будівника церкви (та Музею лемківської культури) Федора Гоча з його 85-річчям та вручив йому ікону св. Теодора.

Після урочистостей в церкві на подвір'ї музею біля пам'ятника жертвам концентраційного табору „Талергоф” відбулася панахида. Потім на імprovізованій сцені розпочався концерт, в якому, як і на „Лемківській ватрі” в Ждині, виступили індивідуальні виконавці та музично-співацько-танцювальні колективи з Польщі (польські і лемківські) та України. В їх репертуарі переважали найпопулярніші загальноукраїнські пісні – народні й авторські. Режисером і драматургом програми був син засновника музею і фестивалю Богдан Гоч і треба сказати, що виконав своє завдання бездоганно.

Панахида біля пам'ятника жертвам Талергофа у Зиндранові

Русинів-українців Словаччини на зиндранівському фестивалі представляли фольклорні колективи „Маковиця” із Свидника, „Стропківчан” зі Стропкова та професіональна співачка Марія Мачошко. Саме їх виступи здобули найбільше аплодисментів публіки.

Одна з експозицій Музею лемківської культури була присвячена графічним творам лемківського художника та громадського діяча Василя Мадзеляна (1917-2014).

Обидва фестивалі проходили при ідеальній погоді. Алкогольні напитки (крім пива) на жодному з них не продавалися. Головною публікою на обидвох фестивалях були потомки лемків, депортованих з рідних земель Польщі в

Радянський Союз (Україну) та на понімецькі землі Польщі у 1946-1947 роках (а звідси згодом у широкий світ). Один раз в році вони, як журавлі, повертаються в Карпати, аби пізнати батьківщину своїх предків та їх культуру. І ніхто з них і цього року не повертався у нові домівки незадоволеним.

Автор: **Микола МУШИНКА**.
Світлини: **Микола МУШИНКА**
Джерело: ukrajinci.sk

ФОТО-РЕПОРТАЖ ІЗ ЛЕМКІВСЬКОЇ ВАТРИ У КАНАДІ

1. О-ЛЕМ-піада, в якій діти змагалися

2. Лотерея проведена Ларисою Баюс

3. Прогулянка на возі з кіньми

4. Староста Ватри Андрій Олесневич, Тарас Багрій, голова Конгресу Українців Канади і Антоніна Кумка, член "Євромайдан Канада"

5. Експонати з Музею Лемківської Спадщини ім. Юліяна Тарновича-Бескида

6. Всі учасники концерту разом співають “Під облачком“ в пам’ять автора Семена Мадзеляна, який відійшов у вічність 17 липня 2014 р.

7. Спільний спів разом з о. Романом Галадзою

8. В пам’ять “Небесної сотні“

9. “Торонтонська капеля бандуристів“

КУЛЬТУРА

ПРОЩА ГРЕКО-КАТОЛИКІВ НА СВЯТУ ГОРУ ЯВІР НА ЛЕМКІВЩИНІ

Гора Явір це особливе місце молитви при кордоні зі Словаччиною на Лемківщині. За історичними переданнями об'явлення на горі Явір почалися ще перед I світовою війною а важлива подія, яка увійшла до історії мала місце у 1925 р., коли то Фіриї Дем'янчук, Теодозії Дем'янчук та Марії Гавлік об'явилася Мати Божа. На місці об'явлення побудовано каплицю. Посвячення каплиці відбулося 14 жовтня 1931 р. в свято Покрови Пресвятої Богородиці. Довершив цього Греко – католицькій Єпископ з Перемишля Владика Йосафат Коциловський та прилучив її до греко – католицької парохії св. Архистратига Михаїла у Висові.

Саме в п'ятницю 18 липня 2014 р. відбулася проща вірних Греко – Католицької Церкви на гору Явір. У прощі взяли участь учасники Сарепти та всі ті хто мав бажання помолитися перед іконою Матері Божої з гори Явір. 30 літ тому в селі Новиця на Лемківщині зустрілася молодь і започаткувала існування молодіжного греко-католицького руху САРЕПТА. Цей рух існує по сьогоднішній день. Зібрана тоді молодь поставила собі за мету відновити нашу Церкву, яка діяла тоді у підпіллі. Проща на гору Явір була завершенням святкування 30-ліття існування САРЕПТИ. Кожний прочанин почав свою прощу соткі кілометрів звідси прибуваючи тут з різних куточків світу.

Перед каплицею відслужено Молебень до Богородиці, який очолив Владика Володимир Ющак у співслужінні священників обох наших єпархій. В часі Молебня приходили прочани, які принесли ікони: ікону Мати Божої з Гори Явір, яка була посвячена минулого року на цьому місці привіз о. Аркадій Трохановський та пророка Іллії – покровителя Сарепти а також хрест, який був несений через молодь з Новиці на гору Явір.

Після Молебня почалася Архієрейська Літургія, яку очолили Владика Євген Попович – помічник перемисько-варшавської архієпархії та Владика Володимир Ющак. У літургії співсужили також отці вроцлавсько – гданської єпархії: о. Мітрат Юліян Гойнак, о. Аркадій Трохановський, та духовенство перемишльсько - варшавської архієпархії: о. Мітрат Іван Піпка, о. Мітрат Стефан Батрух, о. Декан Петро Павлице, о. Мирон Михайлишин, о. Ярослав Чухта, о. Петро Качмар та еромонах зі Львова о. Ярослав Мадзелян. В часі літургії була також нагода до сповіді. В Тайні Покаяння послужили о. Григорій Назар та о. Богдан Огородник. У проповіді Владика Євген пригадав історію Сарепти та привітав отців задіяних у цьому русі: о. Якова Мадзеляна, о. Стефана Батруха та о. Івана Піпку. Звернув увагу, що у Новиці, до якої забрав молодь о. Яків 30 літ тому, мала вона вчитися єднати минуле з сучасним і віднаходити для себе місце в Церкві. Сарепта виховала також майбутнє покоління священників – підчеркнув Владика Євген. Покровитель Сарепти то пророк Ілля, який був з Богом і саме вчить нас того і сьогодні – додав Владика Євген. Присутність в цьому місці це нагода, щоб подякувати Богородиці за всі отримані ласки, а це місце має бути також надхненням для дальшої праці – зауважив Владика Євген. Продовжуючи своє слово Владика пригадав про необхідність живої віри в наших рідинах, парафіях, але щоб так було найперше ми самі повинні про це задбати. Не можемо бути лише спостерігачами, але маємо розвивати наше духовне життя, щоб Церква була місцем і старших і молодих. Настав час, щоб справді працювати і взаємно допомагати собі. В Церкві всі важні і тому маємо збагачуватися нашою вірою та талантами. На закінчення проповіді Владика Євген запросив всіх, щоб сказати Богові Так і будувати спільноту в любові а проща хай буде нагодою, щоб просити Богородицю о поміч на майбутнє. Тому і ми сьогодні тут приходимо і також шукаємо скріплення для нашої віри. На закінчення літургії Владика Євген подякував Владиці Володимиру за спільну молитву а всім священникам та прочанам за численну присутність. У прощі взяло участь біля 150 осіб. З черги о. Декан Петро Павлице привітав обох наших Владик. На горі Явір прозвучало також радісне многолітство.

На закінчення літургії Владики посвятили сарептянський хрест, який буде стояти в Новиці а опісля відбулася процесія навколо каплиці з іконами: Мати Божої з гори Явір та пророка Іллії, які понесли священники. На закінчення прощі Владики поблагословили усіх прочан іконою Мати Божої з гори Явір а вірні підходили та цілували ікону.

Гора Явір стає важливим місцем молитви греко-католиків. Маю надію, що до цього місця буде приходити молодь за кожним разом, коли в недалекій Новиці буде відбуватися Сарепта. Думаю також, що кожний греко-католик буде сюди

повертатися, коли буде відчувати таку потребу, щоб молитвами до Божої Мати з гори Явір випрошувати для себе та своїх рідних багато Божих ласк.

Джерело: cerkiew.net.pl

«Е-КОЛОМИЯ» В ГУРОВІ

Здавалося б, не такий уже великий клопіт організувати культурний захід, на який приїде (приїде, прилетить) близько десяти тисяч осіб. Стільки глядачів з Вармінсько-Мазурського воєвідства, а також інших регіонів Польщі, Європи, Канади і США прибуло 5-6 липня на VI Фестиваль української культури «Е-Коломия» в Ґурові-Ілавецькому. До цього ще слід додати, що в

Круклянках у той самий час проходила чергова після дворічної перерви «Ніч на Івана Купала», яку відвідало понад тисячу осіб. Це, з одного боку, доказ спроможності української громади на Вармії та Мазурах, а з другого – певного роду безсилля, бо ж роками доводиться чекати на загальнопольський фестиваль української культури. А тимчасом потреба в організуванні таких масштабних заходів не зменшується. На це повинно звернути увагу найвище керівництво ОУП, яке, як зауважили присутні на згаданих регіональних заходах, буває в терені щораз рідше...

Організувати такі заходи, як «Е-Коломия» в Ґурові чи «Ніч на Івана Купала» в Круклянках, не дуже клопітно, якщо йдеться про випробуваних людей, які беруться до цієї справи. Вони завжди готові до громадської праці. Проблема починається тоді, коли все це треба забезпечити матеріально. Депутат Сейму РП, почесний голова оргкомітету «Е-Коломиї» Мирон Сич каже, що радий такому зацікавленню фестивалем, але, на жаль, організатори залишаються після фестивалю з солідними боргами. Подібна ситуація і в голови ланки ОУП у Круклянках Анни Цалки, яка через нестачу коштів, а ще й з огляду на одночасно організовану в Ґурові «Е-Коломию», була змушена припинити «Купальські ночі». Відновлює їх, бо жаль утратити таке гарне свято, яке раніше збирало не менше людей з усього світу, як нині Ґурово-Ілавецьке.

Сьогодні багатолюддя на українських заходах можуть запевнити зірки. Це показало Ґурово-Ілавецьке, де першого дня фестивалю виступили дуже популярні гурти – «Kozak System» з України (постійний учасник київського Майдану) та переможець польсатівського телеконкурсу лемківський гурт «ЛемОн». Останніми роками також це почалося у Срокові, де проходять регіональні відкриття «культурних років» українців на Вармії та Мазурах.

рідшала...

Зірки мають свою ціну, і не завжди, на жаль, здійснюють покладені на них надії. Наскільки «**Kozak System**», якого в рекламних матеріалах не представлено, як зірку, заповнив публіку, настільки «ЛемОн», заявлений як зірка, значну частину публіки «заморозив» своїм певного роду відчуженням. Одна декларація лідера колективу про те, що він радий, «що тут є», одна чи дві лемківські пісні, барви, які гурт презентував під час виступу, та й репертуар спричинилися до того, що вщент заповнена безпосередньо перед сценою площа з кожною піснею

Данута Баб'як, голова Центрально-європейського осередку навчання молоді в Ґурові-Ілавецькому, сама не знає, як їй удається пережити цей фестивальний час. З одного боку, вона радіє, що свято пройшло успішно, а з другого – дивиться на все це реально. На її думку, головне керівництво ОУП, побачивши результати, повинно однозначно підтримати заходи, які збирають тисячі людей. Тут повинна прозвучати вимога відділів ОУП на Вармії та Мазурах відносно того, щоб держава спільно з місцевим самоврядуванням офіційно забезпечила потреби національних меншин, які значною мірою виручають їх, виконуючи в регіонах левову роботу, до якої треба солідно докласти не тільки свій час, але і гроші.

Запанувати над таким масштабним заходом, як Ґуровський фестиваль, – це неабиякий талант. Мабуть, не треба вичислювати в подробицях усього, що необхідно зробити, починаючи з нічлігів, харчування, дотримання порядку і програми. Доводилося бути свідком, як Михайло Семотюк (сам він покутський гуцул), хоч ні в чому не прогрішився, одержував «по заслuzі» за те, наприклад, що коломийські колективи не доїхали першого дня фестивалю, на якому мали бути героями дня. Доїхали, на щастя, другого дня. А який же був би фестиваль «Е-Коломия» без гостей з Коломиї? Учасниками двох днів Ґуровсько-коломийського фестивалю було до двох десятків гарних виконавців з Польщі, України, Калінінградської області (на щастя, тільки українські, поміж якими босяком вештався російський журналіст «Калінінградської правди»). На велике визнання, крім уже згаданих виконавців, заслужили в публіки, зокрема: ансамбль українського народного танцю «Черемош» з Венґожева, танцювальний ансамбль «Полуничка» зі Львова, колективи «Прикарпаття» й «Отинія» з Івано-Франківщини, фольково-рокові гурти «Беркут» і «Тугай-бей» з Ольштина, «Квартет Горпинюків» і «Батьківщина» з Калінінграда, «Папріка», відома піснями на підтримку Майдану познанська група «Тарака» та абсолютне відкриття фестивалю – гурт «Luiku» з Києва.

Фестиваль проходив під патронатом маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства Яцека Протаса. Співорганізаторами свята, крім основного організатора, тобто Центрально-європейського осередку навчання молоді в Ґурові-Лавецькому і Комплексу шкіл з українською мовою навчання, були біля десяти співпартнерів. Почесними гостями Ґуровського заходу були представники уряду Польщі: з-к міністра рільництва Казимеж Пльоцке, секретар стану в Міністерстві фінансів Януш Ціхонь, підсекретар стану в Міністерстві інфраструктури Анджей Панасюк (родом з Кандит), ряд депутатів РП, представників самоврядної та адміністративної влади воєводства з маршалком Яцеком Протасом, старости, бургомістри, війти, люди бізнесу та інші.

Автор: **Степан МІГУС**

Фото: **Богдан ТХІР**

Джерело: ukrslowo.net

МАТЕРІАЛЬНЕ МИНУЛЕ ЛЕМКІВ І БОЙКІВ НА ВИСТАВЦІ У РЯШЕВІ

Я не знаю, що сказав би про виставку «Світ лемків і бойків», якби жив, незабутній Федір Кузяк, русин-українець-(лемко) з Бортного, а після Акції «Вісла» – мешканець Ряшева, де розмістилася ця виставка. Постараюся взяти для себе хоч трохи з мудрої Кузякової дотепності та його же критицизму, щоб став Читачеві добрим світильником, коли я вестиму розповідь про

ряшівську виставку в столиці воєводства, у її центрі, в будинку Етнографічного музею ім. Францишека Котулі на ряшівському ринку.

Терлиця, куділь, прядка... На Лемківщині не минуло й 100 років, як ми про них забули. Фото автора статті

Будучи на II (за американською нормою) поверсі, ліворуч – команецький жіночий одяг, справа – дошка з інформаційним вступом про те, хто це лемки та бойки. Автор цих інформацій – Анджей Карчмажевський, етнограф із Ряшева (1939 р. нар.), який раніше не написав ні однієї статті про лемків чи бойків, але, готуючи до публікації книжки видавництва «Лібра» «Світ лемків» та «Світ бойків», на кілька місяців, – поки продаються названі видання, – став лемкознавцем. І тому Ф. Кузяк і я читаємо: «Лемки і бойки – це карпатські гірняки руського родоvodu, які перед II Світовою війною населяли Низький Бескид і Бещади,

межуючи з гуцулами. Їх називали також „русинами” або „руснаками”. Їхні говори зараховуються до української мови». Я собі уявляю, що Кузяка вже після цих рядків трафив би шляк. Адже вони жили в Карпатах аж до 1945–1947 рр., ніколи не межували з гуцулами й не дбали про те, як хтось їх називає, а мали власні назви. Культурної приналежності лемків чи бойків А. Карчмажевський визначити не зміг інакше, як словом «гірняцька». Отакі «перлини» посипалися при вході, проте далі, на щастя, куратор виставки Ельжбета Дудек-Млинарська дозволила промовити самим експонатам.

На питання про генезис цього проекту відповіла:

– *Наша виставка завдячує своє виникнення «Європейському стадіонові культури» – величезному культурному заході, організованому у Ряшеві 26–29 червня. Чому власне лемки і бойки? Тому що останнім часом вони дедалі частіше про себе заявляють. І ми їх чуємо також тут, у Ряшеві. Цікавим є те, що вони прямують до відбудови якраз свого світу...*

У першому залі: одяг і знаряддя, потрібне для його виготовлення: терлиці, згребло тощо. Під великою фотографією людей у народному вбранні підпис, як з II половини XII ст.: «типи лемків». Які саме типи – ні слова. Достатньо, що саме так підписував свої фотографії Роман Райнфус. Підписи під гунями, гачами та лейбиками, почепленими на пластмасових вішалках, наче у чийсь шафі, замість на моделях людини (!). Читання підписів щось дає: музей, майже не маючи взагалі власних, позичив експонати з Гочевого лемківського музею в Зиндрановій, державних музеїв у Новому Санчі та Сяноці. Усього з власних зібрань ряшівський музей зміг виставити три хрести. З цього висновок, що Францишек Котуля, визначний повоєнний етнограф, зв'язаний з Ряшевом, не вивчав Лемківщини. Імовірно, не був навіть на території т.зв. Короснянської Русі чи «Замішанщини». Наступна кімната: ікони та літургійні книги з музею в Ланьцуті. Тут прикра несподіванка: до лемківських і бойківських куратор зарахувала книги, видані у Львові, хрест з Лівчі, воздух із Лукавця, ложечку з Улазова. Кілька хрестів узагалі без паспортизації. Лемківщина чи Любачівщина – яка різниця, коли обидва слова починаються з літери «Л»?..

Повний зміст статті: у "Нашому Слові" 20 серпня 2014

Автор: Богдан Гук

Джерело: nasze-slowo.pl

ГОЛОСУЙТЕ ЗА УКРАЇНСЬКІ МІСЦЯ ПОЛЬЩІ В «NATIONAL GEOGRAPHIC TRAVELER»!

Щомісячник «National Geographic Traveler» у черговий раз оголосив голосування за 7 нових чудес Польщі. На сторінках липневого номера представлено цікаві і назагал мало відомі місця Польщі. Результати конкурсу будуть оголошені в листопадовому числі.

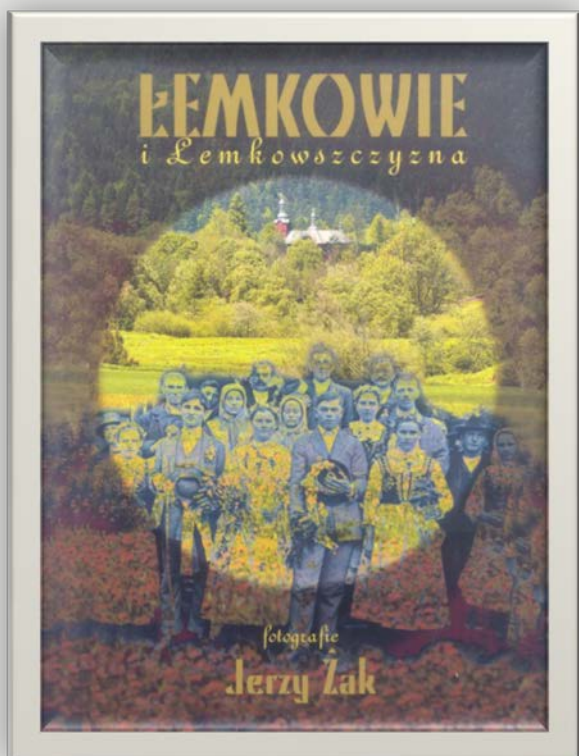
Музей народного будівництва в Сяноку («У ньому є все, що повинно бути в цікавому музеї: захоплююча виставка про культуру польсько-українського прикордоння і гарне розташування на правому березі Сяну»).

Онлайн-голосування проходить з 23 червня до 26 вересня. Форму голосування і правила можна знайти [тут](#).

Кожен, хто проголосував, має шанс виграти цікаві призи. На тих, хто найкраще обґрунтує свій вибір, чекають 3 автівки «Fiat Freemont», 20 піврічних підписок на видання і 25 комплектів для бігунів iFitness.

Джерело: [prostir.pl](#)

"ŁEMKOWIE I ŁEMKOWSZCZYŻNA" - АЛЬБОМ УНІКАЛЬНИХ ФОТОГРАФІЙ ЄЖЕГО ЖАКА

"Łemkowie i Łemkowszczyzna" - це назва щонайгарнішого альбому, в якому зібрані фотографії Єжего Жака, відомого польського митця з Криниці. Продукт, що пахне ще друкарською форбою, виданий фірмою Анни і Януша Кагталевічує "Sądecki Bartnik" з міста Строж.

Це ще одна публікація з доробку Єжи Жака. Фотографії включені до альбому – це результат пройденого разом із дружиною та фотоапаратом шляху дерев'яних церков, від Низького і Сандецького Бескидів аж до Бещад, поміж Попрадом та Ославою, місця проживання лемків.

Джерело: [sadeczanin.info](#)

ОГОЛОШЕННЯ ТА АНОНСИ

Muzeum Historyczne - Pałac w Dukli

zaprasza na otwarcie wystawy

**HISTORIA I KULTURA ŁEMKÓW
W BESKIDZIE NISKIM**

połączona z projekcją filmu

Epifan Drowniak zwany Nikiforem

30 września 2013 roku (poniedziałek), godz. 17.00

МИ ПАМ'ЯТАЄМО

У липні народилися:

8 липня Іван БРИК (1879-1947)

13 липня Петро СУХОРСЬКИЙ (1903-1968)

16 липня Іван КИЩАК (1901-1968)

17 липня Філарет КОЛЕССА (1871-1947)

27 липня Володимир ХИЛЯК (1843-1893)

27 липня Адам ФАСТНАХ (1913-1987)

28 липня Олег ІВАНУСІВ (1935)

* * *

17 липня 1871 року народився **Філарет КОЛЕССА** (1871-1947) – український фольклорист, музикознавець, етнограф, композитор, педагог, дійсного члена Наукового товариства ім. Шевченка (з 1909), голови його Етнографічної комісії НТШ (з 1929), академік Всеукраїнської академії наук у Києві (з 1929), член слов'янського інституту в Празі (з 1936), засновник українського етнографічного музикознавства. Батько засновника української диригентської школи Миколи Колесси (1903-2006).

Народився Філарет Колесса у с.Татарське (тепер с. Піщани) Стрийського району Львівської області у сім'ї священника. Мати митця Марія, з роду Менцинських, була племінницею одного з фундаторів галицької композиторської школи о. Івана Лаврівського і тіткою оперного співака світової слави Модеста Менцинського. Крім Філарета у сім'ї було ще 4 дітей, зокрема, фольклорист Іван Колесса (1864-1898) та літературознавець Олександр Колесса (1867-1945).

Після закінчення Стрийської гімназії рік студіював різні науки у Віденському університеті (1891-1892): теологію у духовній семінарії, гармонію у відомого композитора Антона Брукнера в університеті, а, окрім того, диригував хором при греко-католицькій церкві св. Варвари. З 1892 р. Філарет – студент Львівського університету, де у 1898 закінчив філософський факультет.

Від 1902 р. він невтомно працював і як музичний етнограф, зацікавлений передусім окраїнними українськими землями - Бойківщиною, Лемківщиною, Закарпаттям, Поліссям, - і як редактор, укладач численних класичних народномузичних збірників. А ще як автор поважних теоретичних,

етномузикознавчих й етнофілологічних дослідницьких праць і популяризатор здобутків вітчизняної музичної та словесної фольклористики.

У 1918 році захистив дисертацію у Віденському університеті та отримав вчений ступінь доктора філології. Досліджував ритміку українських народних пісень, народні пісні Галичини, Волині, Лемківщини.

Колесса був редактором першої етномузичної публікації НТШ – ходовицької збірки брата Івана Колесси «Галицько-руські народні пісні з мелодіями» (1902), транскриптором й укладачем у співавторстві з Осипом Роздольським збірки «Мелодії гаївок» (1909), а з Казімежем Мошинським – зібрання творів поліської народної музики (1932–1937), автором записів інструментальних мелодій для монографії Володимира Шухевича «Гуцульщина» (1902), збірника «Народні пісні з галицької Лемківщини» (1929), двох збірників закарпатських народних пісень (1923, 1938), а також так і не опублікованого українського тому (1914), спеціально підготовленого для багатотомного зводу фольклору Австрійської імперії під назвою *Das Volkslied in Osterreich* («Народна пісня в Австрії»).

У 1922 - 1924 роках він викладав українську словесність в Українському таємному університеті у Львові. У 1929 році вийшов на пенсію і всі свої сили присвятив науковій праці. Однак уже в листопаді 1939 р. знову повернувся до активної діяльності, ставши завідувачем та професором кафедри фольклору та етнографії у Львівському університеті, а з 1940 – ще й керівником Львівської філії Інституту українського фольклору та Львівського етнографічного музею. Понад 30 років викладав у гімназіях Стрия, Самбора, Львова, а також в Українському таємному університеті у Львові. Упродовж багатьох років Ф. Колесса підтримував тісні творчі зв'язки й активно співпрацював з плеядою однодумців і друзів, серед яких – Іван Франко, Микола Лисенко, Володимир Гнатюк, Климент Квітка, Леся Українка, Станіслав Людкевич, Осип Роздольський

Помер Філарет Колесса 4 березня 1947 року і похований у Львові на Личаківському кладовищі.

* * *

27 липня 1843 року в селі Верхомля Велика на Лемківщині у сім'ї священика народився **Володимир ХИЛЯК**(1843-1893) – український священик, письменник та публіцист. Свої твори часто писав під псевдонімами Єронім Анонім, Лемко Семко, В.Нелях та іншими.

Після закінчення сільської школи вступив до 6-класної гімназії у Новому Сончі, а у 7 клас гімназії - у Пряшеві, де здав іспит зрілості. Надалі посвятив себе богословським студіям. Перші три роки богословського факультету закінчив у Львівському університеті, а четвертий рік - у Єпархіальному інституті в Перемишлі.

У 1866 року був висвячений перемишльським єпископом Фомою та призначений парохом у село Долина біля Шимбарку. Через два роки

перебрався у село Ізби, але незабаром переїхав на парафію в село Бортне неподалік від Горлиць, де пробув 20 років.

Постійно вивчав життя селян, записував їх народні пісні, вірування. 1864 року виступив зі статтею «Із крайне західної Русі». Незабаром вийшла його етнографічно-фольклорна праця «Весільні звичаї у лемків» (1866). Перша повість «Польський патріот» (1872).

1873 року вийшов твір «Повість на часі». Новим кроком у літературній творчості була повість «Шибеничний верх» у двох частинах, в якій розповідається про навалу польських конфедератів. Повість надруковано у «Слові» в 1877-1878 роках. У ній автор зумів подати картини народного побуту, просто і нескладно змалював рідну Лемківщину, її природну красу.

На початку 1880-х років Хиляк створив літературне полотно про життя лемків - повість «Руська доля». Обидві повісті - «Шибеничний верх» і «Руська доля» - друкувалися в «Нашому слові» у 1968, 1972-1973 роках.

Про незвичайну працездатність письменника свідчить той факт, що вже 1882 року у Львові вийшли з друку три томи його творів, а 1887 року - четвертий том. Перший том - це повість «Шибеничний верх», другий - повісті «Руська доля», «Послідні із рода», «Потяг сердець» і «Лихо на світі»; третій - повісті «Польський патріот», «Смерть і жена - від Бога», «Повість на часі», «Супружество і чотири факультети», «Великий перекинчик»; четвертий - «Блаженної пам'яті дяк», «Риби», «Поштовий ріжок», «Клара Мислич», «Упрямі старики», «Кусок людського життя».

Написав низку гумористичних оповідань із селянського життя - «Лихо на світі», «Сипкова поляна», «Гумор у лемків» та інші.

Останні два роки працював у селі Літинія під Дрогобичем. Тут помер 25 червня 1893 року, де похований на місцевому цвинтарі.

* * *

27 липня 1913 року народився **Адам ФАСТНАХТ** (пол. Adam Fastnacht, 1913-1987) - польський історик, доктор наук, дослідник історії Сяноччини, багаторічний куратор Оссолінеуму. Попри те, що він не був українцем доклав багато зусиль для дослідження історії Східної Лемківщини.

Адам Райнфус народився 27 липня 1913 року у м. Сянік у сім'ї німецьких колоністів Владислава Фастнахта та Софії з Волощаків. Його предки прибули до Польщі з Німеччини з передмістя Бурладінгена, що у землі Баден-Вюртемберг, у період так званої Йосифінської колонізації.

З 1923 по 1931 роки навчався в Гімназії імені Корололеви Софії в Сяніку. У цей час разом із Стефаном Стефанським та Александром Рибіцкі розпочали роботу над збором експонатів, які в подальшому лягли в основу новоствореного Історичного музею в Сяніку (пол. Muzeum Historyczne w Sanoku). 19 травня 1931 року успішно здав випускні іспити.

Навчання продовжив на гуманітарному факультеті Університету імені Яна Казимира у Львові. Захистив магістерську роботу на тему «Народна література в Галичині у 1846-1850 роках» під керівництвом Францішека Буяка. Будучи студентом під час канікул відвідував Сянік, де займався опрацюванням архівних та бібліотечних матеріалів. Після закінчення навчання в університеті залишився працювати на громадських засадах асистентом в Інституті суспільної та економічної історії. Тоді ж був степендіатом Фонду народної культури (пол. Fundusz Kultury Narodowej).

У період німецької окупації Львова працював у місцевому Управлінні продовольства. Разом з братом Маріаном вступив до лав Армії Крайової. Його брат був арештований і згодом розстріляний, тоді як Адам був змушений переховуватися.

Після закінчення ДСВ у 1946 році у Ягелонському університеті отримав наукове звання доктора наук за працю «Заселення земель Сяноччини у 1340–1650 роках» (пол. Osadnictwo Ziemi Sanockiej w latach 1340–1650), яка була написана ще до початку війни під керівництвом все того ж Францішека Буяка, проет вийшла друком у 1961 році.

У 1946 році розпочав наукову роботу в Національній бібліотеці імені Оссолінських у Вроцлаві, спочатку як керівник відділу пошуку колекцій, а з 1951 по виходу на пенсію у 1979 році як керівник відділу рукописів.

Протягом усього часу регулярно підтримував діяльність Історичного музею в Сяніку. На пенсії продовжував дослідницьку роботу, видав «Історико-географічний словник Сяноччини у Середньовіччі» (пол. Słownik historyczno-geograficzny ziemi sanockiej w średniowieczu), монографію про історію міста Лісько (пол. Dzieje Leska do 1772 roku), а також монографію про історію Сяніка, проте не встиг її завершити.

Помер Адам Фастнахт 16 лютого 1987 року, похований у м. Вроцлав. 15 квітня 1987 року його іменем названо Регіональний музей у Березові.

У серпні народилися:

1 серпня Корнило ЗАКРИНСЬКИЙ (1889-1966)

6 серпня Енді ВОРГОЛ (1928-1987)

11 серпня Степан ПЕЛЬЦ (1894-1987)

14 серпня Михайло СОБОЛЕВСЬКИЙ (1886-1969)

15 серпня Ярослав ПОЛЯНСЬКИЙ (1930-1994)

20 серпня Петро СМЕРЕКАНИЧ (1909-1997)

21 серпня Дмитро БЛАЖЕЙОВСЬКИЙ (1910-2011)

21 серпня Андрій СУХОРСЬКИЙ (1929)

27 серпня Іван ФРАНКО (1856-1916)

30 серпня Даниїла БАЙКО (1929)

* * *

6 серпня 1928 року в місті Піттсбург, штат Пенсільванія (США), у сім'ї українських емігрантів із Словаччини Вархолів народився син **Андрій Вархола (Andy Warhol)** (1928-1987) – американський художник з лемківським корінням, засновник та всесвітньо відомий представник художньої школи поп-арту.

Батьки Андрія - Андрій Вархола та Юлія (Юстина) Завацька - переїхали у США з лемківського села Миково, яке тоді перебувало в складі Австро-Угорської імперії на території сучасної Словаччини. Батько працював на будівництві і помер, коли хлопцеві було 14 років.

Коли Енді запитували про те, з якого міста він родом, він завжди відповідав традиційним: «Я прийшов нізвідки». Він соромився, що походив з провінційного промислового Піттсбурга. Бібліографи творчості художника констатують, що він черпав своє натхнення зі спогадів про занурені у смог чорно-білі індустріальні пейзажі Піттсбурга. Він якось зізнався: «Мені завжди хотілося розфарбовувати речі з кухні моєї мами».

У молодості Енді часто хворів. У період навчання у третьому класі Воргол захворів на синдром Гантінгтона (ураження кори головного мозку в результаті ускладнення). А тому він часто днями лежав прикутий до ліжка, малюючи й слухаючи радіо.

У 1949 році Воргол закінчив навчання в Піттсбурзькому технологічному інституті за спеціальністю «художник-оформлювач».

Оволодівши прекрасною технікою малюнку, Енді Воргол починає кар'єру комерційного художника і невдовзі переїжджає в Нью-Йорк, де стає відомим рекламним художником модних журналів. Але юнак мріяв про кар'єру творчого художника, своїм талантом прагнув перетворити банальні речі, які зустрічав у рекламі та мистецтві.

Та все ж успіх прийшов не одразу - потрібно було декілька років на пошук своєї теми. Його близька приятелька Мюрель Летоу 1961 року порадила Енді: «Ти повинен написати що-небудь, те, що кожна людина бачить щодня, що кожен впізнає... Щось на зразок бляшанки супи». Наступного дня Воргол попросив маму піти до магазину, аби вона купила всі різновиди консервованих супів по 20 центів за банку. Так народилася відома серія із 32 картин, кожна з яких відтворювала одну із 32-х банок відомої в усій Америці страви – суп «Campbell». Тоді ж з'являються картини із зображенням пляшки з під «Coca-Cola». Так прийшла перша слава до Енді Воргола.

У 1963 році Ворхол купує будівлю в Манхеттені, яка стала відома усьому світу як «Фабрика». Тут Енді ставить на потік створення творів сучасного мистецтва. У цей період художник також створює низку портретів відомих діячів американської масової культури, співпрацює з зірками кіно: Мерилін Монро, Елізабет Тейлор, Джимом Моррісоном та Елвісом Преслі. Починає знімати кінофільми, однак як режисер успіху досягає лише у вузьких колах. У його творчій майстерні часто збиралися різні Нью-Йоркські знаменитості. Воргол шокував публіку заявою про бажання

перетворитися на машину. Поступово його творчість здобула славу контраверсійної й стала популярною. Твори Воргола в цей час ототожнювалися з американським поп-артом. Серед його картин — зображення грошових купюр, відомих діячів, продуктів та газет, що були іконами своєї доби.

У 1968 році акторка фабричних фільмів та лідера феміністичної організації Валері Соланас завдала Ворхолу три вогнепальні поранення. Проте як і усе в житті Енді наслідки замаху відіграло контраверсійну роль у його творчості. Незважаючи на те, що це ще більше підірвало його і без того слабе здоров'я, проте сприяло зростанню його популярності й швидкому росту цін на його картини.

Останні 20 років його життя відзначені деякими змінами в артистичній кар'єрі. Його запрошують у Білий дім, Енді їздить світом з виставками, крутиться у вищих колах Лондона й Парижа. Його слава і вплив поширюються всім світом. Він - культова постать. Однак піднявшись на вершину успіху, в глибині душі він залишався самим собою, не довіряючи суспільству, в якому жив. Воргол завжди хотів давати людям те, що вони чекали і розуміли. В його відвертості - сила й таємниця успіху.

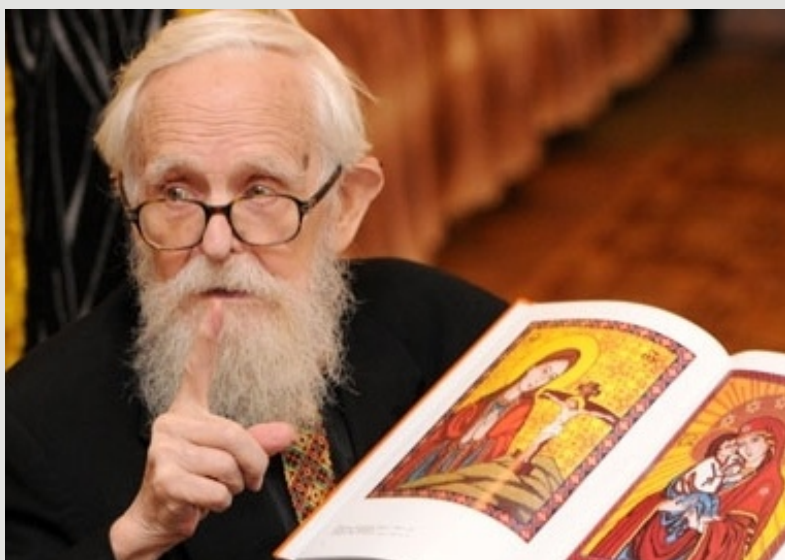
Енді Воргол помер у Нью-Йорку вранці 22 лютого 1987 від інфаркту. Після літургії його тіло було поховане на українському греко-католицькому кладовищі ім. Св. Івана Хрестителя в Пітсбурзі поряд із матір'ю та батьком.

Творча спадщина Воргола була настільки великою, що розпродаж його майна по аукціоні «Сотбі» в Нью-Йорку затягнувся на 9 днів. Загальна вартість проданого майна склала 20 мільйонів доларів. Сьогодні в Межилабірцях (Словаччина) розташований єдиний у Європі музей Енді Воргола, який за багатством експозиції є другим після музею в Пітсбурзі (США).

* * *

21 серпня 1910 року у с.Вислік Великий у Східній Лемківщині народився український греко-католицький священник, дослідник історії Церкви, автор вишиваних ікон **Дмитро БЛАЖЕЙОВСЬКИЙ** (1910-2011).

У 1922-1930 роках він навчався в українській гімназії в Перемишлі. Продовжив навчання у Празькому політехнічному університеті. У 1933 році як студент-електротехнік пішов на пішу прощу з Праги до Риму. Як згадує отець у своїй спогадах він був вражений співом українських пісень, які виконували семінаристи з колегії святого Йосафата. Тут познайомився з о.Теодосієм Галуцинським, який запропонував йому вступити до Папської української семінарії святого Йосафата.

З 1933 по 1946 роки вивчав філософію, теологію та історію в католицькому університеті в Римі. У Римі захистив дві докторські дисертації – з богослов'я в Папському університеті Urbanianum та з історії Церкви в Папському університеті Gregorianum.

2 квітня 1939 року Дмитро Блажейовський був висвячений на священника. З 1946 до 1973 року отець був душпастирем у різних греко-католицьких парафіях у США, організувавши 3 парафії, одну місійну станицю та спорудивши кілька храмів.

У 1973 році повернувся до Риму, де зайнявся науковою діяльністю, зокрема, у царині історії України, української Церкви та педагогіки. У цей же час, коли йому виповнилось 63 роки, вперше вишив ікону.

Отець Блажейовський є автором 25 наукових праць і численних публіцистичних статей з історії Церкви та Української держави, автор 300 узорів української релігійної вишивки. В його мистецькому доробку понад 350 вишитих ікон, хоругв, картин на релігійні сюжети, портрети видатних українців, яких він шанував і які творили Україну. Частина з них зберігаються в музеях Україна, Франція, Італія, Ватикан, Німеччина, Бразилія, частина - використовується з літургійною метою. В Україні і за кордоном відбулося понад сто виставок творів майстра, він видав також 16 збірок «Українських релігійних вишивок».

6 травня 1999 року у Львові за адресою пр. Чорновола, 2а було відкрито Музей вишиваних ікон і образів Дмитра Блажейовського - єдиний в Україні та світі, який він утримував своїм коштом. Музей працює по сьогоднішній день.

17 серпня 2006 року, з нагоди 15-ї річниці незалежності України, Президент України Віктор Ющенко нагородив о. Дмитра Блажейовського орденом «За заслуги» III ступеня «за вагомий особистий внесок у зміцнення міжнародного авторитету України, популяризацію історичних та сучасних надбань українського народу, активну участь у житті закордонної української громади». У 2010 року він був нагороджений Папською медаллю «Христос – наш мир».

Львівський музей вишиваних ікон та образів отця доктора Дмитра Блажейовського і Товариство «Україна-Світ» висунули кандидатуру о. Дмитра Блажейовського на здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка.

Помер о. Дмитро Блажейовський 23 квітня 2011 року у Львові на 101-му році життя. Похований згідно із заповітом на Янівському цвинтарі.

* * *

21 серпня 1929 року в колісці лемківського різьбярства по дереву в селі Вілька у Східній Лемківщині народився **Андрій СУХОРСЬКИЙ** (1929) – український майстер дерев'яної об'ємної різьби. Заслужений майстер народної творчості УРСР (1984).

Різьбярству навчався у свого батька Петра Сухорського та засновника української школи дерев'яної скульптури Михайла Орисика. У 1945 році разом з родиною був виселений на територію УРСР у село Почмайстрівка Підгаєцького району на Тернопільщині. У 1948 переїхав жити до Львова, де працював на Львівському художньо-виробничому комбінаті.

Його ранні роботи «Орел», «Коваль», «Верблюди», «Дід і собака», які були виконані до 1949 року, були високо оцінені. Після 1949 року створив композиції «Бідняк з плугом», «Повернення з війни», «Лемко», «Лемківські музики», «Прикордонники» і ряд інших. Скульптура малих форм: «Собаки напали» (1949), «Юна гусятниця» (1959), «Кобзар» (1964), «Господар Верховини» (1969).

Особливе місце у доробку майстра займає творчість Тараса Шевченка, яку започаткував твором «Мені тринадцятий минало» (1951) і повторив у кількох варіантах. У 1956-64 роках створив «Наймичку», «Малого Тараса», «Гайдамаків», «Ой три шляхи широкії», «Перебендю». До 170-річного ювілею Т. Шевченка (1984) створив кілька скульптурних портретів Шевченка, два варіанти «Кобзаря» та інші вироби з персонажами його творів. Разом із сином Богданом створив кілька високохудожніх виробів до 175-річчя від дня народження Т. Шевченка (1989).

Заслужене визнання митцеві принесли твори з лемківської тематики, які сміливо можна трактувати творами професіонального мистецтва. Це «Лемко-вівчар», «Лемко-різьбяр» (1979), «Лемко в чугані», «Лемко везе дрова» (1990), «Козак на коні» (1992), та інші. Віртуозна багатофігурна композиція «Переселення» (1985, Музей українського народного декоративного мистецтва, Київ). Понад сто найкращих його творів представлені в експозиціях музеїв Москви, Санкт-Петербурга, Києва, Львова та інших міст — «Козак-Мамай» (1981, 1991), «На ярмарок» (1988), «Чабан» (1993), «Різдво» (1994), «Козак з дівчиною» (1995).

Андрій Сухорський активний громадський діяч, член правління Фондації дослідження Лемківщини у Львові, був заступником голови Комітету Лемківської церкви Володимира і Ольги в Шевченківському гаю.

Професійними митцями-скульптурами є його сини - Володимир Сухорський (1957) та Андрій Сухорський (1960), обидва члени Спілки художників України (з 1989). Вони автори багатьох скульптурних творів з дерева та інших матеріалів. Окремі твори брати Сухорські виконали спільно: це багатофігурний комплекс «Захар Беркут» (1986), проект пам'ятника князю Данилу Галицькому (1987), проект пам'ятника Тарасові Шевченкові у Львові (1988). У 1994 році у Львові відкрито пам'ятник Т. Шевченкові авторства братів Сухорських (у 1996 році завершено всі додаткові роботи). У 1997 році стали переможцями конкурсу на найкращий проект пам'ятника Юрію Зміборцю у місті Львові (1999).

Підготував Тарас Радь